बालबोधिनी

कुलगौरवरक्षणम्

● (सं०) पूर्णिमाभट्टः, (कर्णा०)

पूर्वं यदा भारते मोगलसाम्राज्यम् आसीत् तस्मिन् समये अप्रतिमवीरः 'दुर्गादासराथोडः' इति कश्चन दलपतिः आसीत् । 'कथञ्चित् दुर्गादासः मारणीयः' इति मोगलजनाः चिन्तयन्तः आसन् । प्रयत्नमपि कृतवन्तः ते । परन्तु ते सफलाः न अभवन् ।

कदाचित् दुर्गादासः पुण्यक्षेत्रस्य दर्शनार्थं दक्षिण-भारतम् आगतवान् । एकस्यां रात्रौ तेन कस्यचित् मराठदलपतेः गृहे वासः करणीयः अभवत् । सः दलपतिः मोगलचक्रवर्तिनः आस्थाने उद्योगी ।

आ बहुभ्यः दिनेभ्यः निद्रा न कृता आसीत् दुर्गादासेन । अतः तस्यां रात्रौ सः गाढां निद्रां प्राप्त-वान् । सुप्तं दुर्गादासं दृष्ट्वा सः गृहस्वामी दलपतिः चिन्तितवान् - 'एतं दुर्गादासं मारयामि चेत् महाराजः मह्यं प्रभूतं धनं यच्छेत् । पदोन्नतिः अपि लभ्येत । धनिकतां प्राप्तुम् अयं सरलः मार्गः । एतादृशः अवसरः मम जीवने पुनः न लभ्येत' इति ।

एवं विचिन्त्य सः गृहस्थः खड्गं स्वीकृत्य तं दुर्गादासं मारयितुम् उद्युक्तः अभवत् । तावति काले तस्य पत्नी धावन्ती तत्र आगत्य तस्य हस्ततः खड्गम् आकृष्य - ''धिक् तव जन्म । अद्य भवान् मराठवंशस्य मानं धूलिसात् कृतवान् । भवतः एतादृशेन कृत्येन सर्वैः मराठवीरैः शिरः अवनमनीयम् अभवत् । भवादृशस्य कुपुत्रस्य कुलद्रोहिणः पत्नी भूत्वा क्षणमपि अहं जीवितुं न इच्छामि । अपमाननस्य अपेक्षया मरणम् एव वरम्'' इति उक्त्वा तेनैव खड्गेन स्वहृदयं विदारित-वती ।

वंशगौरवरक्षिकायाः तस्याः जीवनपुष्पं भगवतः पदतले समर्पितम् अभवत् ।